

6. Буддизм.Словарь.-М.,1992
7. Васильев Л.С. История религий Востока .-1983.
8. Гараджа В.И. Протестантизм.- М., 1971.
9. Гусева И.Р. Индуизм. – М., 1977.
10. Иеговизм.- Минск,1981.
11. Ислам: энциклопедический словарь. – М., 1991.
12. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. Підручник. – Київ, 1995.
13. Кривелев И.А. История религий. Очерки: В 2 т. - М., 1976.
14. Мавлютов Р.Р. Ислам. - М., 1974.
15. Мень А. История религии.- М., 1994.
16. Радугин А.А. Введение в религиоведение. Курс лекций.- М., 1996.
17. Рыбаков Б.А. Язычество древних славян. - М.,1981.
18. Свенцицкая И.С. От общины к церкви. - М.;. 1985.
19. Токарев С.А. Религия в истории народов мира. – М., 1986.
20. Угринович Д.М. Введение в религиоведение. - М., 1985.

Додаткова:

21. Антонова О.А. Католицизм и искусство: XX в. - М., 1985.
22. Конституція України.-Київ,1996.
23. Косидовский З. Библейские сказания//Сказания евангелистов.- М., 1980.
24. о.Кость Панас. Історія Української церкви.-Львів, 1992.
25. Мітрохін Л.Н. Релігії нового віку. – М., 1985.
26. Мифы народов мира. Энциклопедия: в 2 т. – М., 1982.
27. Фрейд З. Будущее одной иллюзии//Сумерки богов.- М., 1989.
28. Фромм Э. Психоанализ и религия.// Сумерки богов.- М., 1989.
29. Яблоков И.Н.Религия: сущность и явление.- М., 1982.

Проект

ПОЛІТОЛОГІЯ

навчальна програма підготовки фахівця освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” з напрямку 0928 “Пожежна безпека” на базі повної загальної середньої освіти

Навчальну програму складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” за напрямом 0928 “Пожежна безпека” за спеціальністю 6.092800 “Пожежна безпека”.

Укладач: доцент кафедри соціально-економічних дисциплін, к.ф.н.,
доцент Храбров В.В.

Рецензенти: Сазонов М.І. – професор кафедри політології
Харківського Національного Університету ім.Каразіна,
доктор філософських наук, професор.
Навроцький В.В. - доцент кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін Харківського інституту
управління, кандидат філософських наук, доцент.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Цілі й завдання навчального курсу “Політологія” визначаються передусім необхідністю формування у студентів сучасної політичної культури як важливого чинника розвитку цивілізованого громадянського суспільства в Україні. Вивчення курсу має забезпечити знання студентами головних понять і категорій політології, знайомство з найбільш значними соціально-політичними ідеями минулого і сучасності в такий спосіб, аби сформувати спроможність активної участі в політичному житті країни, свідомого здійснення свого громадянського вибору.

Студент, який оволодів даною дисципліною, повинен

- Знати:
 - основні категорії політичного життя, учення і концепції, що складають методологічну і теоретичну основу сучасної політології;
 - типи політичних систем і основні форми державного устрою суспільства;

- існуючі політичні режими;
- типи і форми політичної діяльності.
- Вміти:
 - орієнтуватися в сучасних політичних плинах;
 - вибирати власну політичну позицію, співвідносячи її зі своїм професійним статусом;
 - аналізувати політичну ситуацію, володіти основними методами політичного аналізу.

Організаційно - методичні вказівки

Контроль за вивченням навчального курсу здійснюється шляхом оцінювання участі студентів у семінарських заняттях, проведення письмових самостійних робіт після проходження розділів курсу. Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту.

ПРИБЛИЗНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Найменування тем	Всього годин	Кількість аудиторних годин				Сам. робота
			всього	лекція	сем. зан.	прак. зан	
1	2	3	4	6	5	7	8
1	Політологія як наука. Предмет, метод, функції, структура політології.	6	4	2	2	-	2
2	Політичні відношення та політична влада.	6	4	2	2	-	2
3	Політична система. Держава як основний політичний інститут.	12	8	4	4	-	4
4	Політичні режими.	6	4	2	2	-	2
5	Політичні партії.	6	4	2	2	-	2
6	Політична свідомість і політична культура.	6	4	2	2	-	2
7	Політична діяльність, її сутність і структура.	6	4	2	2	-	2
8	Особистість у системі політичних відношень.	6	4	2	2	-	2
9	Політичний процес, його структура і динаміка.	6	4	2	2	-	2
10	Політика і соціальний конфлікт.	6	4	2	2	-	2
11	Світова політична система і міжнародні відношення.	6	4	2	2	-	2
12	Історичні етапи розвитку світової політичної думки.	12	8	4	4	-	4
13	Сучасні соціально-політичні ідеї та концепції.	12	8	4	4	-	4
14	Становлення політичної системи сучасної України.	12	8	4	4	-	4
	Всього	108	72	36	36	-	36

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Політологія як наука. Предмет, метод, функції та структура політології.

Визначення політології як наукової дисципліни. Функції політичної науки, її методологічні засади, значення і функції в суспільстві. Проблема об'єктивності знань. Політологія і політолог. Структура політології як навчального курсу.

Рекомендована література: 1-4, 17, 36, 41, 50.

Тема 2. Політичні відношення і політична влада.

Історичні передумови виникнення політичних відношень. Структура політичних відношень. Влада як об'єкт політичних відношень. Влада й насильство. Проблема легітимності влади. Влада і закон. Суб'єкт та об'єкт політичної влади.

Рекомендована література: 1-4, 14, 16.

Тема 3. Політична система. Держава як основний політичний інститут.

Поняття системи. Політична система, її структура та головні елементи. Походження та сутність держави. Концепції природи держави: організаційна, класова, насильницька. Функції держави. Системотворчі елементи держави. Типи адміністративно-територіальних устроїв

держави: унітарний, федеральний, конфедеральний, імперський. Форми державного правління: монархічна і республіканська. Типи республіканського правління. Економічна структура суспільства і тип державного устрою. Громадянське суспільство і правова держава.
Рекомендована література: 1-4, 14, 18, 27, 33, 38, 52.

Тема 4. Політичні режими.

Поняття політичного режиму. Типи політичних режимів і їх історична обумовленість. Тоталітарний режим і його історичні різновиди. Демократія: ідентитарна і представницька. Автократія. Теократія. Лібералізм і диктатура. Проблема соціальної ефективності політичного режиму. Від тоталітаризму до демократії в Україні.
Рекомендована література: 1-4, 14, 20, 21, 27, 35, 42.

Тема 5. Політичні партії.

Поняття політичної партії. Виникнення політичних партій і їх роль у політичному житті суспільства. Функції партій: представницька, інтегративна, ідеологічна, кадрова, боротьба з опозицією. Типологія політичних партій. Сучасні політичні партії, їх соціальна база і політичні орієнтації. Непартійні суспільні об'єднання, їх сутність і типи. Найбільш впливові міжнародні рухи. Політичні партії та рухи в Україні.
Рекомендована література: 1-4, 9, 11, 22, 32, 51.

Тема 6. Політична свідомість і політична культура.

Політична свідомість як відображення політичних відношень у суспільстві та потреби в їх зміні. Теорія й ідеологія. Масова політична свідомість. Політичні міфи й утопії. Політична культура суспільства. Типи політичної культури. Специфіка формування політичної культури в нашому суспільстві.
Рекомендована література: 1-4, 6, 10, 12, 36, 42, 50.

Тема 7. Політична діяльність, її сутність і структура.

Предмет і зміст політичної діяльності. Структура політичної діяльності: ціль, мотив, засіб, результат, оцінка. Типи і форми політичної діяльності. Проблема слушності політичної дії.
Рекомендована література: 1-4, 14, 16, 18, 23, 26.

Тема 8. Особистість у системі політичних відношень.

Особистість як суб'єкт і об'єкт політики. Проблема соціалізації особистості. Політична поведінка і її типи. Політичне лідерство. Лідер і проводир. Проводирство і політична культура. Роль народних мас і особистості в історії.
Рекомендована література: 1-4, 12, 18, 36, 45.

Тема 9. Політичний процес, його структура і динаміка.

Поняття політичного процесу. Головні структурні елементи політичного процесу. Причини динамізму і шляхи змінювання політичних систем. Проблема закономірності політичного процесу. Політичний процес й історична перспектива. Політична революція.
Рекомендована література: 1-4, 14, 16, 18, 23, 25, 37, 43.

Тема 10. Політика і соціальний конфлікт.

Природа соціального конфлікту. Типи і функції соціальних конфліктів. Шляхи врегулювання конфліктів. Політичний конфлікт як вираз соціального конфлікту. Політична криза і її наслідки. Способи виходу з політичних криз. Війна як форма соціально-політичного конфлікту. Типологія війн. Проблема подолання війн.
Рекомендована література: 1-4, 7, 14, 18, 26, 28, 31, 46.

Тема 11. Світова політична система і міжнародні відношення.

Міжнародні відношення, їх характер і типи. Історичні умови виникнення світової політичної системи, її головні системотворчі фактори. Світова спільнота і державні інтереси. Проблема конфліктності в рамках світової політичної системи. Регулювання міжнародних відношень і його інститути. Проблема подвійного стандарту міжнародних відношень. Об'єктивні тенденції розвитку світової спільноти.
Рекомендована література: 1-4, 13, 14, 18.

Тема 12. Історичні етапи розвитку світової політичної думки.

Мислителі Стародавнього Сходу про політичний устрій суспільства. Антична політична думка: Ксенофонт, Платон, Аристотель. Політичні ідеї Середньовіччя і Відродження. Політологічні

концепції ліберального Просвітництва: Т.Гобс і Дж.Локк. Теорія суспільного договору Ж.-Ж.Руссо. Г.В.Ф.Гегель про громадянське суспільство і державу. "Утилітаризм" Бентама і політичні погляди Дж.Ст.Мілля. Політичні погляди К.Маркса. Розвиток політичної думки в Україні.
Рекомендована література: 1-4, 5, 7, 10, 19, 43, 47.

Тема 13. Сучасні соціально-політичні ідеї та концепції.

Традиційні соціально-політичні ідеї та течії: соціально-політичні ідеї лібералізму, соціально-політичні ідеї консерватизму, марксистська версія соціалізму. Соціалістичні соціально-політичні ідеї та течії сучасності: соціально-політичні концепції комуністичного та соціал-демократичного руху; соціально-політичні ідеї анархізму, троцькізму, "нових лівих" та ін. Новітні західні соціально-політичні ідеї та концепції: концепції постіндустріального (інформаційного) суспільства та соціальної держави. Соціально-політичні ідеї альтернативних рухів.
Рекомендована література: 1-4, 7, 13, 20, 21, 42, 45.

Тема 14. Становлення соціально-політичної системи сучасної України.

Незалежна Україна - закономірність історичного процесу. Історичні етапи формування державності в Україні. Становлення самостійності України після занепаду СРСР. Головні тенденції соціально-політичного розвитку України і проблеми сучасності. Проблема формування громадянського суспільства і правової держави в Україні. Багатопартійність як вираз перехідного етапу у самовизначенні українського суспільства. Україна у світовій спільноті.
Рекомендована література: 3, 8, 24, 30, 34, 44, 53.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Зеркин Д.П. Основы политологии: Курс лекций. - Ростов н/Д: "Феникс", 1996.
2. Мельник В.А. Политология: Учебник. - Мн.: Вышэйшая школа, 1996.
3. Основы политологии: Курс лекций. [Навч. посібник для вузів / М. Сазонов, Б. Решетняк, О. Авксентьев та ін.]; за ред. М. Сазонова. -Х.: "Основа", 1993.
4. Основы политологии: Курс лекций // Под ред. Пугачева М. - М., 1992.

Додаткова:

5. Антология мировой философии. -М., 1970. т.т. 1,2.
6. Алманд Г.А., Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии. // Политические исследования. 1992, № 4.
7. Бакунин М.А. Философия. Социология. Политика. - М., 1989.
8. Баран В.К. Україна після Сталіна: нарис історії 1953-1985 р.р. - К., 1992.
9. Білоус А.О. Політичне об'уднання України. Г.1993.
10. Бердяев Н.А. Истоки и смысл русского коммунизма. - М., 1990.
11. Беймс К. Партии. // Политология вчера и сегодня. Вып. 4. -М., 1992.
12. Боднев А. Политическая культура общества и ее обусловленность. // Политология вчера и сегодня. - М., 1990.
13. Брандт В. Демократический социализм. Статьи и речи. - М., 1992.
14. Бро Ф. Политология / Перевод с французского. - М., 1992.
15. Булацкий Ф.М., Галкин А.А. Современный Левиафан. -М., 1985.
16. Бурдые П. Социология политики. -М.,1993.
17. Бурдые Н. Начала. - М., 1994.
18. Ватр Е. Социология политических отношений. -М., 1979
19. Гоббс Т. Сочинения в 2 т. -М.,1991.
20. Гугенбергер Б. Теория демократии. / Политические исследования. 1994, № 4.
21. Дарендорф Р. Дорога к свободе: демократизация и ее проблемы в Восточной Европе. // Вопросы философии. 1990, № 4.
22. Дарендорф Р. О будущем партий. // Политология вчера и сегодня. Вып. 4. -М., 1992.
23. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. Метод социологии. -М., 1990.
24. Історія України, Львів, "Світ", 1996.
25. Замошкин Ю.А. "Конец истории": идеологизм. / Вопросы философии. 1990, № 3.
26. Зимичев А.М. Психология политической борьбы. - М., 1993.
27. Ильин И.А. О монархии и республике. // Вопросы философии. 1995. № 5.
28. Клаузевиц К. О войне. Т. 1. - М., 1936.
29. Конституція України.
30. Красівський З. Становище України в сучасному світі //Державність, 1991.№3.
31. Ленин В.И. Война и революция. // Ленин В.И. Полн. собр. соч. т. 32, с. 77-102.
32. Ленин В.И. Политические партии за 5 лет третьей думы. // Ленин В.И. Полн. собр. соч. т. 21, с. 167-172.

33. Ленин В.И. О государстве. // Полн. собр. соч. Т.39.
34. Литвин В. Про сучасні Українські партії, їхніх прихильників та лідерів// Політологічні питання, 1992 №1.
35. Лорда Ф.-и-Алайе. О власти и ее разновидностях. // Политология вчера и сегодня. -М., 1990.
36. Макаренко В.П. Политическая философия. Ростов н/Д. 1992.
37. Маринович М. Спокутування комунізму, Дрогобич, 1993.
38. Маркс К. К критике гегелевской философии права. // Маркс К., Энгельс Ф. Соч.т. 1. Власть.-М., 1989.
39. Маркс К., Энгельс Ф. Манифест коммунистической партии. // Соч. т.4.
40. Мигрелян А. Гражданское общество. 50/50: Опыт словаря нового мышления. -М., 1992.
41. Политология вчера и сегодня. Вып. 2. -М., 1990.
42. Поппер К. Открытое общество и его враги. В 2 т. - М., 1992.
43. Рассел Б. История западной философии. В 2-х т. -М., 1993.
44. Семиволос В. України посттоталітарна: Шляхи розвитку// Сучасність, 1994, №10.
45. Сорос Д. Утвердження демократії /Пер. з англ. К. 1994.
46. Токвиль А. Старый порядок и революция. - М., 1996
47. Утопический социализм: Хрестоматия. - М., 1982.
48. Хайек К. Дорога к рабству.: Пер. с англ. Предисл. Н.Я. Петранова. -М.: Экономика, 1992.
49. Шапиро И. Демократия и гражданское общество. // Политические исследования. 1992, № 4.
50. Шварценберг Р.Ж. Политическая социология. / Перевод с французского. -М., 1992.
51. Романовский Н.Б. Политические партии и партийные системы. // Политология и современный политический процесс. -М., 1990.
52. Энгельс Ф. Происхождение семьи, частной собственности и государства. // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. т. 21.
53. Юхновський І. Україна – незалежна держава, Львів, 1994.

**ПРО МОЖЛИВІСТЬ АТЕСТАЦІЇ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ III ТА IV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ**

канд.техн.наук М.М.Кулешов, канд.психол.наук О.О.Назаров, канд.техн.наук Т.Ю.Поляк

Авторитет вузу та прагнення до навчання в ньому з боку молоді є показником діяльності його науково-педагогічних кадрів. Кадрові ресурси - основний елемент будь-якого вищого навчального закладу, що визначає інші його складові, а також рівень наукових досліджень і підготовки спеціалістів у відповідності до Закону України "Про освіту". Педагогічною діяльністю можуть займатися особи з високими моральними якостями, які мають відповідну освіту та професійно-практичну підготовку.

Сукупність усіх цих вимог реалізується відповідними органами контролю і управління в освітній сфері через системи ліцензування, атестації (сертифікації) і акредитації.

Закон України «Про освіту» встановлює чотири рівні акредитації вищих навчальних закладів. При цьому педагогічну діяльність у вищих навчальних закладах I та II рівнів акредитації здійснюють педагогічні працівники, а у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації та закладах післядипломної освіти – науково-педагогічні працівники. Закон України "Про освіту" також визначає, що педагогічними і науково-педагогічними працівниками є: вчителі, викладачі, майстри виробничого навчання, асистенти, викладачі-стажисти, старші викладачі, доценти, професори, завідувачі кафедрами (відділеннями), декани факультетів, проректори, заступники директорів закладів.

Інтегруюча, синтезуюча, активна, творча роль викладача обумовлена самим характером процесу навчання, успішність якого багато в чому визначається фаховими знаннями і навичками професорсько-викладацького складу, його педагогічною майстерністю, інтелектуальним потенціалом, методологічною і методичною зрілістю, а також умінням координувати навчальну діяльність, включаючи самостійну, дослідницьку і практичну підготовку студентів.

Тому, на наш погляд, *загальні вимоги* до викладача вищої школи можуть бути сформульовані таким чином:

1. Фахова компетентність, що засновується на фундаментальній, спеціальній і міждисциплінарній науковій, практичній і психолого-педагогічній підготовці.
2. Загальнокультурна гуманітарна компетентність, що включає знання основ світової і національної культури і загальнолюдських цінностей як інтелектуального багатства цивілізації, наявність гуманістичних особистісних якостей і цивільної позиції, відповідальність за результати суспільної діяльності, мотивацію до саморозвитку і